

Esit. tste 22/11.2.1980

M
D

JOENSUU SIIHTALA

Kivikautisen asuinpaikan tutkimus 1979

Lea Väkeväinen

Sisällys

	Sivu
Johdanto	2
Kaivauspaikan esittely	3
Asuinpaikan sijainti ja nykyinen topografia	3
Työvaiheet	4
Maalajit ja löydöt	5
Yhteenveto	7
Luettelo kartoista ja kuvatauluista	8
Luettelo dioista	9
Kopio peruskartasta 4223 09 JOENSUU, p. 1974 Helsinki	10
Yleiskartta 1:500	11
Pintavaaituskartta 1:100	12
Pohjavaaituskartta 1:100	13
Tasokartat 1:25	14-17
Profiilikartat 1:10	18-20
Kuvataulut	21-24

Johdanto

Pohjois-Karjalan piirin tie- ja vesirakennuslaitos ilmoitti museovirastolle rakentavansa Joensuun Kettuvaaraan kehätien ja Joensuun Siihtalaan kevyen liikenteen väylän, välille Siilainen-Karjalankatu. Väylä kulkee Siihtalan (ent. Surakka) hiekkakuopan eteläpuolitse.

Tarkempiin tutkimuksiin alueella antoivat aiheen Mutalantie 18, (Siihtalan hiekkakuopasta n. 400 m koilliseen) Pälsin vuonna 1937 kaivama esikeraaminen asuinpaikka, joka sijaitsi noin metrin syvyydessä nykyisestä maanpinnasta laskien muinaisen turvekerroksen alla.

Siihtalan hiekkakuoppaa tutki V. Luho v. 1948 ja löysi sen reunoilta 2-3 metrin syvyydestä muinaisen turvekerroksen, ja sen alta liesikiviä.

Siihtalassa kaivaukset suoritettiin ajalla 14.6. - 20.7.1979 Pohjois-Karjalan piirin TVL:n myöntämällä rahoilla. Kaivaus suoritettiin samanaikaisesti Kettuvaaran kaivausten kanssa.

Helsingissä 6.2.1980

Lea Väkeväinen

Lea Väkeväinen

JOENSUU SIIHTALA

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus 1979

Kaupunki: Joensuu

Maanomistaja: Joensuun kaupunki

Peruskartta: 4223 09 JOENSUU, painettu 1974, Helsinki

Kaivausalueen koordinaatit: x = 4552

y = 8908

z = n. 79 m ymp.

Alueelta tulleet löydöt: KM 20730:1-10

Aikaisemmat tutkimukset: Tark. V. Luho 1948, inv. P. Lahtiperä 1968. Turpeesta tehty C^{14} -ajoitus 5810 ± 150 BC.

Sivut 10-20 ovat karttoja.

Sivut 21-24 ovat kuvatauluja, joiden negatiivinumeroit ff. 51917-29.

Diapositiivien numerot 4513-28.

Diar. 1.10.1980

Asuinpaikan sijainti ja nykyinen topografia

Joensuun Siihtalan esikeraaminen asuinpaikka sijaitsee rautatieasemalta n. 1,5 km koilliseen, Kurapuron länsirannalla, Nurmeksentien ja rautatien välisellä alueella. Paikka on laajalta alueelta kaunista havupuuta kasvavaa kangasmaastoa, jonka rikkoo alueen eteläosassa sijaitseva iso metsittynyt hiekkakuoppa (kartat s. 10, 11).

Itse kaivauspaikka sijaitsi hiekkakuopan eteläreunalla, rakennettavan tien koillisreunalla n. 82 metrin korkeudella. N. 81 metrin korkeuden alapuolella maasto alkaa laskea kohti lounasta melko jyrkästi ja tien lounaisreuna sijaitsi suunnilleen 78 metrin korkeudella (kartta s. 11).

Työvaiheet

Kaivaus aloitettiin puhdistamalla kaivinkoneella hiekkakuopan etelä- ja länsiseinämät (kartalla kohdat A, C, kartta s. 11, kuva 1, s. 21).

Muinainen turve- ja lietekerros sijaitsi n. 3 metrin syvyydessä (diat 4514-15). Seuraavaksi kaivettiin tielinjalle (kohdasta A n. 15 m lounaaseen) 82-81 metrin korkeuskäyrien välille n. 5 x 5 metrin suuruinen kuoppa (kartta s. 11), josta tuli vastaan n. 3,5 metrin syvyydessä liete ja pohjavesi. Pistokaivausten perusteella oli selvää, että muinainen maanpinta laski jyrkästi länteen ja lounaaseen ja että rakennettava tie tulisi kulkemaan muinaisen järven pohjan päältä. Kaivaminen tieosuudella olisi näin ollen ollut turhaa, kallista ja erittäin vaikeaa kaivannon täyttyessä pohjavedestä.

Koska tien koillisreunan ulkopuolella sijaitsi n. 10 x 30 metrin suuruinen kielekke, joka olisi tuhoutunut tien rakennusvaiheessa, antoi Joensuun kaupunki ja Pohjois-Karjalan piirin TVL luvan tutkia alueen (kartta s. 11, kuva 1, s. 21). Kielekkeen ympäriltä ja päältä kaadettiin puut, jonka jälkeen sen reunat puhdistettiin kaivinkoneella. Muinaista turvekerrosta peitti kielekkeen keskiosassa 2-1,5 metrin paksuinen maakerros (kuvat 2, 3, s. 22, diat 4513, 4516-18). Reunojen puhdistuksen jälkeen ryhdyttiin koneella varovasti poistamaan muinaisen turpeen päällä ollutta maakerrosta (dia 4519). Työ oli hidasta

ja vaikeaa, sillä kielekkeen reunat olivat jatkuvasti vaarassa sortua. Tultaessa n. 20 cm:n päähän muinaisesta turpeesta, poistettiin loput maasta lapiolla ja kaivaminen lopetettiin oltaessa 1-2 cm:n päässä turvekerroksesta (diat 4520-21).

Alueelle paalutettiin 25 metrin pituinen itä-länsi -suuntainen peruslinja E 10-32, joka leikkasi 81-78,5 metrin korkeuskäyrät (dia 4522).

Peruslinjaan E koordinoitiin kohtisuoraan toinen peruslinja C-G 14, 81 ja 80,5 metrin korkeuskäyrien välille. Molempiin peruslinjoihin koordinoitiin koeojat.

Alue laajennettiin 2 x 2 metrin suuruisin ruuduin tasokaivaukseksi (kartta s. 12, kuvat 4, 5, s. 23, diat 4523-24).

Alueella käytettiin kahta kiintopistettä I, II. Kiintopistettä I käytettiin vaaitessa kielekkeen pintaa ja kiintopistettä II vaaitessa muinaista turvekerrosta.

Kiintopiste I sijaitsi välittömästi kielekkeen lounaisosassa olleessa kannossa, jonka lukema oli 121 ja absoluuttinen korkeus merenpinnasta 82,05 m.

Kiintopiste II sijaitsi hiekkakuopan eteläpuolella sijaitsevassa kannossa ja sen lukema oli 136 ja absoluuttinen korkeus 80,46 m merenpinnan yläpuolella (kartta s. 11). Korkeudet kiintopisteille siirrettiin valtakunnallisesta kiintopisteestä n:o 589, jonka korkeus on 84,94 m ymp.

Turvekerros ja sen alla oleva hiesukerros kaivettiin pelkalla.

Alueelta piirrettiin tasokartat 1:25 (kartat s. 14-17) ja profiilikartat 1:10 (kartat s. 18-20).

Maalajit ja löydöt

Maanpintaa peittäneen turpeen paksuus oli n. 5 cm. Sen alla oli 30-50 cm:n

paksuinen erittäin hienorakeinen punertavan ruskea hiekkakerros, joka muuttui hiesuksi ja ulottui muinaiseen turpeeseen asti. Muinaisen turvekerroksen paksuus vaihteli 1-3 cm:iin. Toisin paikoin se puuttui kokonaan (kartat s. 18-20, kuvat 2, 3, s. 22, diat 4525-26).

Turpeen alta tuli esiin paikoitellen 2-10 cm:n paksu huuhtoutunut hiekkakerros, jossa saattoi olla tuhkaa, etenkin maatuneiden puunjuurien ja kantojen ympärillä. Huuhtoutuneen hiekan alta tuli hiesu, jossa oli melko runsaasti ruoste-esiintymiä, puunjuuria, pieniä likamaaläikkiä, hiilisirua ja nokea (kartat s. 14-16, dia 4527).

Ruuturiveissä E-F 20-22 turve muuttui vähitellen 3-5 cm:n paksuiseksi lietteeksi ja paksuuntui mentäessä alemmaksi rinnettä. Aivan alhaalla ruudussa E 30 (korkeus n. 78,70 m ymp.) lietteen vahvuus oli 25-30 cm. Lietteestä tuli puhdas erittäin ruosteinen hiesu (kartat s. 15, 17, 18-20, diat 4514-15). Liettekerroksesta löytyi säilyneitä kantoja.

Alueelta tuli vähän löytöjä ja ainoastaan kvartsia. Löydöt sijaitsivat 2-5 cm:n syvyydessä turvekerroksesta laskien.

	kpl
katkenneiden esineiden kappaleita	1
iskukiviä	2
ytimiä	2
iskoksia	23

Yhteenveto

Alueella tutkittiin yhteensä 149 m². Tutkitulla alueella todetut likamaaläikät, hiilisiru ja noki ovat todennäköisesti peräisin maatuneista ja palaneista puunjuurista ja kannoista. Löydöt tulivat puhtaasta hiesusta suunnilleen 81 ja 79 metrin korkeuskäyrien väliseltä alueelta ja ovat sijainneet todennäköisesti aivan silloisen rannan tuntumassa. Maa alkoi laskea melko jyrkästi länteen ruuturivien E-F 22 paikkeilla eli n. 80 metrin korkeuskäyrän alapuolella (kartat 18, 19, kuva 5, s. 23), samoin ruuturivien F 18-22 kohdalla maa alkoi laskea jyrkästi myös etelään ja turve muuttuu paksuksi liejuksi n. 79 metrin korkeudella. Muinainen ranta on todennäköisesti sijainnut n. 79 metrin korkeudella, josta tuli liejun alta esiin rantakivikko.

Alue tutkittiin siltä osin kun se tulee suunnitellun tiehankkeen yhteydessä tuhoutumaan. Asuinpaikka-alueetta on kuitenkin todennäköisesti jäljellä myös tutkitusta alueesta luoteeseen sijaitsevalla kielekkeellä (kartta s. 11, kuva 6, s. 24), joka on ehdottomasti rauhoitettava. Luhon v. 1948 löytämä liesi on todennäköisesti sijainnut yllä mainitun kielekkeen reunalla (tarkemmat tiedot puuttuvat). Pieni osa kielekkeen eteläpuoleisesta reunasta puhdistettiin kaivinkoneella ja muinainen turve sijaitsee siinä suurin piirtein samalla korkeudella kuin tutkitun kielekkeen korkein kohta eli n. 81 metrin korkeudella (dia 4528).

Luettelo kartoista ja kuvatauluista

Kartat:	s. 10	Kopio peruskartasta 4223 09 JOENSUU, painettu 1974 Helsinki. A 4
	s. 11	Yleiskartta: 1:500 A 2. Jäljennös Pohjois-Karjalan piirin TVL:n suunnittelemasta kartasta 1:500 (jälj. L. Väkeväinen)
	s. 12	Pintavaaituskartta 1:100 A 3
	s. 13	^{Pohja} Pintavaaituskartta 1:100 A 3
	s. 14	Tasokartta 1:25 A 1
	s. 15	Tasokartta 1:25 A 3
	s. 16	Tasokartta 1:25 A 1
	s. 17	Tasokartta 1:25 A 3
	s. 18-20	Profiilikartat 1:10 A 1 ,A2, A1

Kuvataulut:

	s. 21	Kuva 1, tutkittava kieleke ennen puiden kaatoa. (neg. 51917-19).
	s. 22	Kuva 2, tutkittavan alueen reunaa puhdistuksen jälkeen (neg. 51920-21).
	s. 22	Kuva 3, kielekkeen eteläseinämää (neg. 51922-24).
	s. 23	Kuva 4, muinaisen turvekerroksen pintaa (neg. 51925).
	s. 23	Kuva 5, tasokaivaus (neg. 51926).
	s. 24	Kuva 6, tutkitun kielekkeen luoteis-pohjois-puolella olevan hiekkakuopan reunaa (neg. 51927-29).

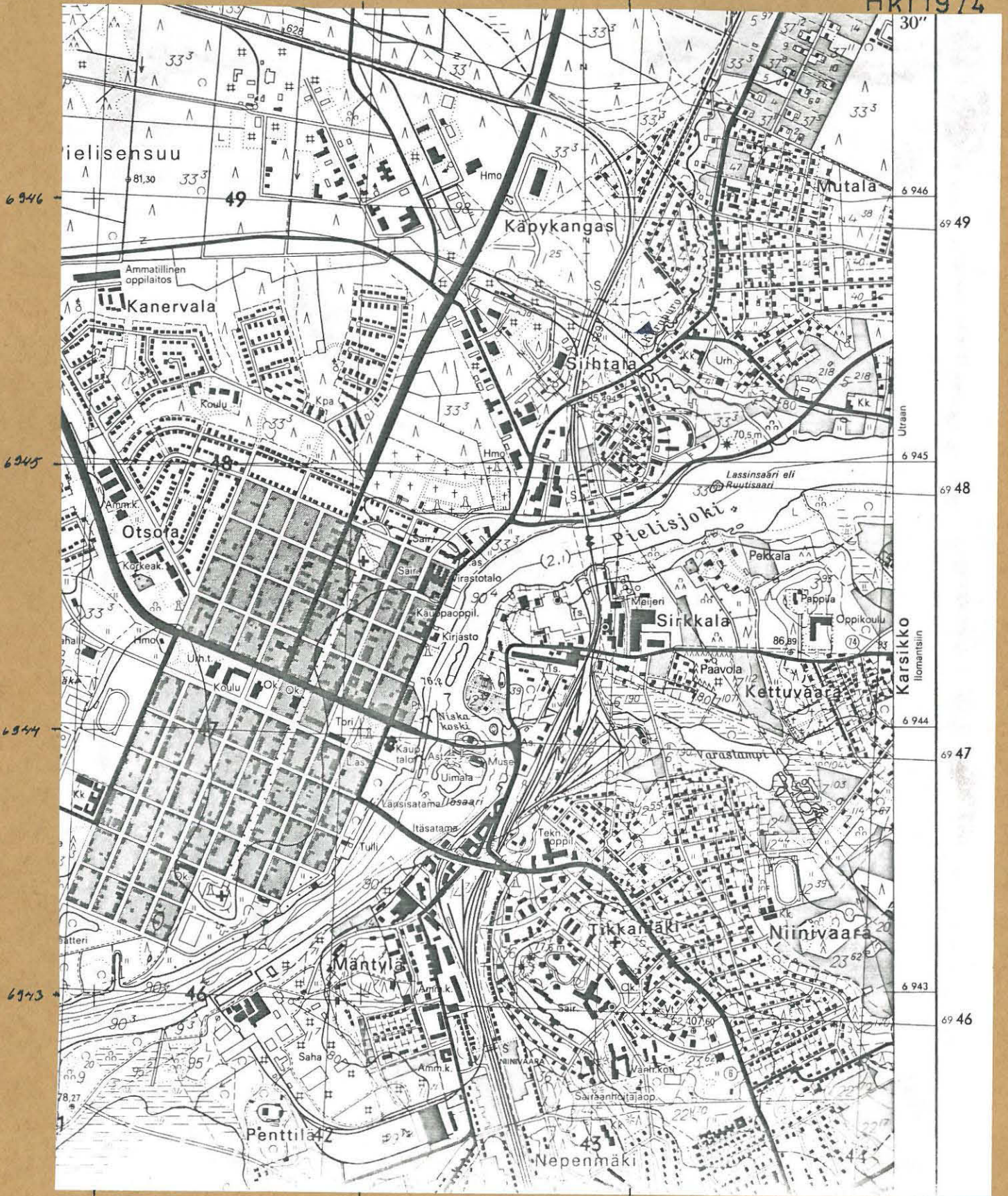
Dialuettelo

dia n:o	4513	Maakerrostumat. Musta viiva on muinainen turve. Pohjoinen-etelä.
	4514	Maakerrostumat. Lietettä. Koillinen-lounas.
	4515	Maakerrostumat. Lietettä. Koillinen-lounas.
	4516	Kielekkeen profiili. Pohjoinen-etelä.
	4517	Kielekkeen profiili. Pohjoinen-etelä.
	4518	Kielekkeen profiili. Etelä-Pohjoinen.
	4519	Työkuva. Maata poistetaan muinaisen turpeen päältä.
	4520	Maata poistetaan lapiolla lähestyttäessä muinaista turvetta. Länsi-itä.
	4521	Maata poistetaan muinaisen turpeen päältä. Etelä-pohjoinen.
	4522	Paalutus muinaisen turpeen päällä. Länsi-itä.
	4523	Tasokaivaus. Länsi-itä.
	4524	Tasokaivaus, taso 2. Länsi-itä.
	4525	Profiilikuva muinaisesta turpeesta. Länsi-itä.
	4526	Lähikuva muinaisesta turpeesta.
	4527	Muinaisen turpeen alla ollutta hiilisirua.
	4528	Tutkitun kielekkeen luoteis-pohjoispuolella sijaitsevan hiekkakuopan reunan maakerrostumat. Tumma raita on muinainen turve.

kopio
peruskartasta no 4223 09 JOENSUU

1:20 000

Hki 1974

▲ kaivausalueen koordinaatit X = 4552

Y = 8908

JOENSUU SIIHTALA

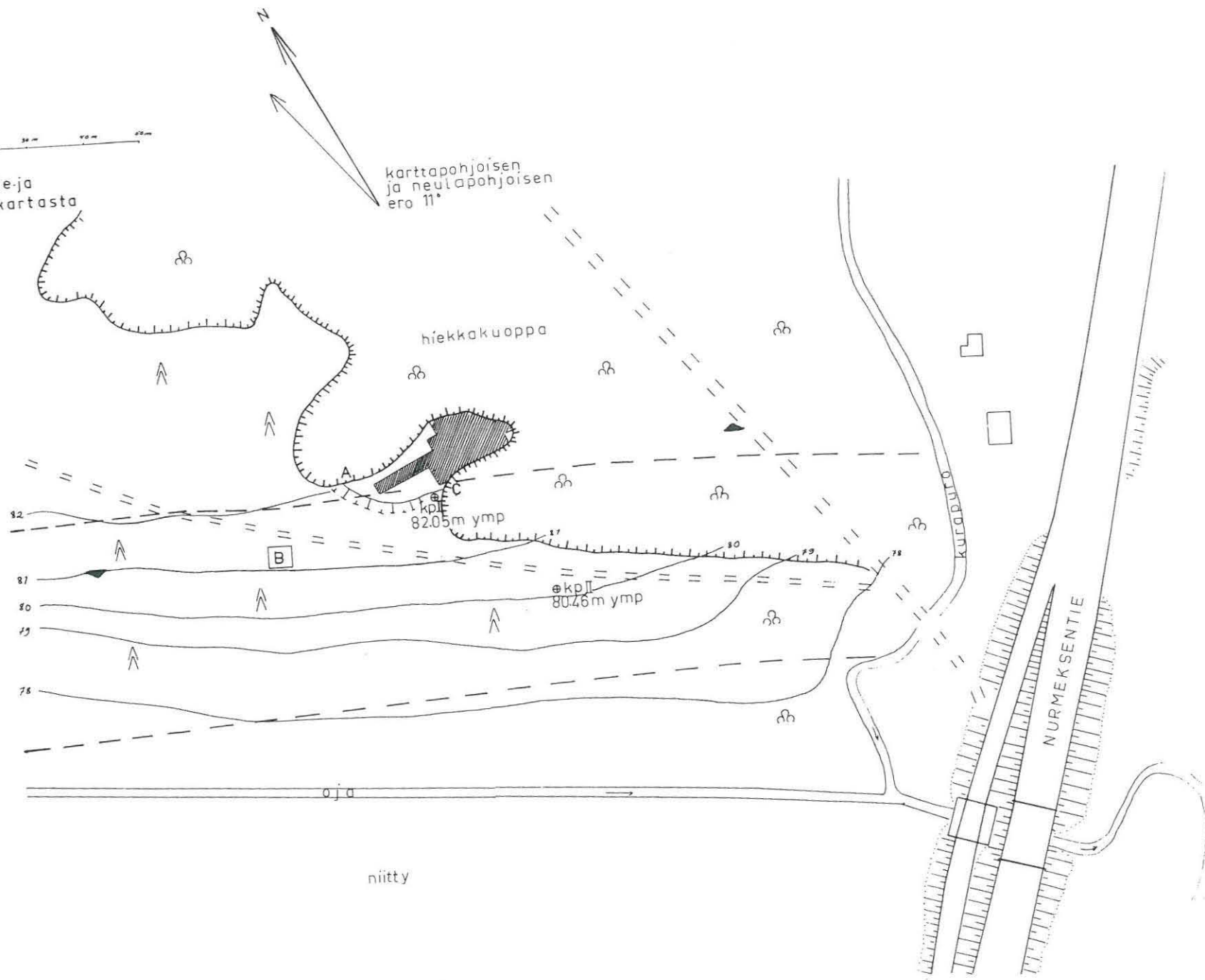
1979

L.Väkeväinen

pienkartta
yleiskartta 1:500

jäljennös Pohjois-Karjalan piirin tie- ja
vesilaitoksen suunnittelemasta kartasta
1:500 L.Väkeväinen

- tutkittu alue
- koekuoppa
- polku
- tulevan tien ulkoreuna
- lehtipuita
- havupuita
- hiekkakuopan reuna
- tieluiska
- jyrkkä luiska
- kiintopiste
- I 82.05m ymp
- II 80.46m ymp

JOENSUU SIIHTALA

ff 5137-10

nuolien osoittamassa kohdassa tutkittava
kohde ennen puiden kaatoa, länsi-itä

JOENSUU SIIHTAL A

2

ff 51920-21

tutkittava alue, reunan puhdistuksen
jälkeen. Kielekkeen pohjoisseinä

3

ff 51922-24

kielekkeen eteläseinämä,

valok. L. Väkeväinen 1979

4

f.51925

muinaisen turvekerroksen
pintaa, tasokaivaus, taso 1.
länsi-itä

5

f.51926

tasokaivaus, taso 2.
länsi-itä

6

ff 519 27-29

tutkitun alueen pohjois⁵puolella olevan hiekuopan reuna,
etelä-pohjoinen